

Soi men egô pter'edôka

El poema com a vehicle de glòria en l'elegia grega tardoarcaica

Àngel Martín Arroyo

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

UNIVERSITAT DE BARCELONA
FACULTAT DE FILOLOGIA
DEPARTAMENT DE FILOLOGIA GREGA

SOI MEN EGÔ PTER'EDÔKA

EL POEMA COM A VEHICLE DE GLÒRIA
EN L'ELEGIA GREGA TARDOARCAICA

ÀNGEL MARTÍN ARROYO

Tesi doctoral

Dirigida pel Dr. JAUME PÒRTULAS
Programa de doctorat GRESOL DE LA MEDITERRÀNIA ANTIGA
BIENNI 2005-2007

Conclusions

Probablement l'exemple més notable en què l'oracle dèlfic es pronuncià sobre la immortalitat d'un atleta és el de Cleomedes d'Astipalea. L'any 492 a.C., és a dir, poc abans de la guerra contra el mede, Cleomedes fou desqualificat als jocs d'Olimpia per haver occit el seu rival Iccus en una rauxa de violència. Pres d'ira i d'enfolliment, se'n tornà a la pàtria, on ensorrà el sostre d'una escola i es féu culpable de la mort d'un bon nombre d'infants que eren al seu interior. Cleomedes, perseguit per una munió que volia lapidar-lo, es refugià al temple d'Atena, on es féu fort. Quan els ciutadans aconseguiren accedir-hi, no trobaren cap rastre del fugitiu. Els astipaleus enviaren una comitiva a Delfos, on l'oracle els formulà una cèlebre resposta:

ὔστατος ἥρώων Κλεομήδης Ἀστυपालαιεύς,
ὄν θυσίαῖς τιμᾶ<θ' ἄ>τε μηκέτι θνητὸν εἶόντα.⁵⁷¹

Sembla que Cleomedes fou venerat efectivament com a heroi,⁵⁷² de manera que podem dubtar que el rol dèlfic fos determinant en la institució del culte o bé en la seva legitimació *a posteriori*.⁵⁷³ Certament no es confirmà el vaticini oracular. L'heroïtzació continuà essent una realitat cultural i literària que, lluny

---

⁵⁷¹ Paus. 6, 9, 6-8; Plut. *Rom.* 28, 4-6 (ἔσχατος ἥρώων Κλεομήδης Ἀστυपालαιεύς). El sentit de l'adjectiu ἔσχατος emprat per Plutarc no indica només l'estroncament d'una successió, sinó també un judici de valor, una professió de superioritat respecte els venidors, però també els contemporanis i, fins i tot, els precursors. Cf. Plut. *Philop.* 1, 7 (Ῥωμαίων δέ τις ἐπαινῶν ἔσχατον αὐτὸν Ἑλλήνων προσεῖπεν, ὡς οὐδένα μέγαν μετὰ τοῦτον ἔτι τῆς Ἑλλάδος ἄνδρα γειναμένης οὐδ' αὐτῆς ἄξιον); *Brut.* 44, 1-2 (προσαγορεύσας ἔσχατον ἄνδρα Ῥωμαίων τὸν Κάσσιον).

⁵⁷² Paus. 6, 9, 8 (Κλεομήδεις μὲν οὖν Ἀστυपालαιεῖς ἀπὸ τούτου τιμᾶς ὡς ἥρωι νέμουσι).

⁵⁷³ Cf. Fontenrose 1968: 73 sqq.; Brelich 1958a: 87-88; 320; Parke & Wormell 1956: 353-354; Rohde 1961: 178-180 (spec. 180, n. 1). D'altra banda, en un conegut fragment, el cínic Enòmau critica la divinització d'un personatge bergant com Cleomedes, en una actitud similar a la de Xenòfan (fr. 2 W²).

Conclusions

de minvar, esdevingué una pràctica cada volta més difosa i oberta en els pressupòsits i en les vies de realització. Al s. V i per obra dels poetes d'epinici, l'atleta fou objecte d'un elogi bastit a partir del model de l'heroisme èpic.⁵⁷⁴ El poeta aprofitarà l'avinentsa celebrativa, en commemoració de l'atleta o de l'heroi, per reivindicar i obtenir, per mitjà i efecte de la seva pròpia composició poètica, un pac d'honor parangonable i, fins i tot, superior.

Tot fonamentant-se en una anàlisi de tipus narratològic i practicant una lectura dels textos d'acord amb la teoria de la recepció, hom ha maldat per descriure el poeta com a heroi en un intent per part del primer d'assimilar la veu del segon. L'heroi parla per boca del poeta i, a oïdes –i a ulls– de l'auditori, el poeta assumeix el rol de l'heroi que celebra. Aquesta anàlisi, que ha estat aplicada eficaçment al discurs homèric,⁵⁷⁵ resulta també adient a l'hora d'abordar la poesia encomiàstica del tardoarcaisme, especialment amb l'emergència de la *persona loquens* poètica. La veu en primera persona formula una noció reivindicativa que conté implícita una pretensió afirmativa per mitjà del parangó, de l'emulació o de l'asserció de superioritat.⁵⁷⁶ Hem tingut ocasió de comprovar en dues odes pindàriques (*I.* 3/4; *N.* 7) com la *persona loquens* constituïa una imatge distinta d'una mateixa figura aèdica, d'Homer, com a artífex de l'honor de dos herois, Àiax i Odisseu.⁵⁷⁷ En ambdós casos, la reflexió mítica i poètica s'emmarca en una valoració superior, en virtut de la qual el jo parlant es proposa renovar i depassar el mèrit del poeta que serveix de referent, una fita que s'acompleix en la mateixa composició i en el renom que perpetua.⁵⁷⁸

---

⁵⁷⁴ Vegeu Currie 2005: 133-139; Miller 2000: 5; Kyle 1993: 41 sqq.; Nagy 1990a: 199 sqq.; Fontenrose 1968.

⁵⁷⁵ Vegeu Martin 1989: 231-239.

⁵⁷⁶ Cf. Lefkowitz 1991: 113-115.

⁵⁷⁷ Vegeu *supra*, cap. 3, *Multiplex Homerus* (pp. 196 sqq.).

⁵⁷⁸ Gràcies al poema, Pind. *Nem.* 7, 15-16 (εἰ Μναμοσύνας ἑκατι λιπαράμπυκος / εὖρηται {τις} ἄποινα μόχθων κλυταῖς ἐπέων ἀοιδαῖς); i al mèrit del poeta, *Isth.* 3/4, 58-59 (τοῦτο γὰρ ἀθάνατον φωνᾶεν ἔρπει, / εἴ τις εὖ εἴπη τι).

Quan Simònides fa intervenir una primera persona en el discurs de transició entre la secció clètica i la narrativa de l'elegia de Platees, el jo, que és versemblantment el jo del poeta, invoca la musa a fi d'endegar el degut ordre del poema, que esdevindrà una relació de fets militars insignes. És adduït un objectiu de commemoració (ἵνα τις [μνή]σεται ... ἀνδρῶ]ν, v. 24-25), però es descobreix una fita perseguida i vindicada pel poeta, la realització de la qual repercuteix peremptòriament en la pròpia reputació.

La correlació establerta entre els herois de l'èpica i els combatents de Platees es verifica igualment entre Homer i Simònides, una equiparació que s'efectua gràcies al κλέος ἀθάνατον de què uns i altres són partícips per mitjà de l'encomi. El fonament d'aquest procés d'equiparació consisteix en un cert grau de canonització tant del passat èpic, que pot ser resumit i il·lustrat en pocs versos (fr. 11, vv. 1-14), com de l'individu-aede (ἀνήρ) que féu possible que el passat de l'èpica sigui essencialment ἀοίδιμος (vv. 13-18). És en virtut d'aquest mateix tret distintiu que el poeta elegíac pot continuar celebrant els fets d'antany, conferint-los una significació renovellada per l'ocasió que motiva el poema. Simònides, per tant, es presenta com el nou Homer que converteix en ἀοίδιμα els fets celebrats, els Πλαταιικά. A més, tal com Homer havia atorgat una glòria immortal als Dànaus i havia fet ἐπώνυμος el llinatge dels herois per a les generacions successives, de la mateixa manera Simònides assegura el record i el renom immortal dels hel·lens que participaren en la campanya de Platees. Com hem vist, els espartans i, en concret, Pausànias, que és caracteritzat com un vertader semidéu, en surten especialment beneficiats, de l'encomi simonidi.

Hi ha, tanmateix, un altre aspecte digne d'esment en el parangó que efectua Simònides, que consisteix en la valoració d'Homer com a posseïdor de la veritat sencera, poètica, s'entén, en virtut del do de les Muses (ὅς παρ' ἰοπ]λοκάμων

Conclusions

δέξατο Πιερίδ[ων / πᾶσαν ἀλη]θείην, vv. 16-17). Tal remarca contribueix a la canonització de la figura d'Homer com a σοφός d'acord amb el paradigma tradicional de l'arcaisme, i alhora permet anticipar un canvi de paradigma, que formula el poeta en revisar la seva relació i dependència respecte de la Musa (vv. 21-23).⁵⁷⁹

Aquesta revisió no consisteix en la renúncia del rol tradicional del poeta, ans més aviat en un reajustament, en l'establiment d'un pacte diferent entre el poeta i la Musa, que pot inscriure's en una major reflexió per part del poeta tardoarcaic a propòsit de tot un seguit de nocions eurístico-imitatives i creativo-estètiques que B. Gentili descrivia com una vertadera polèmica.⁵⁸⁰ El poeta deu al poeta, tant al passat com ara; no és gaire fàcil trobar les portes de càntics mai dits, afirma Baquilides,⁵⁸¹ referint-se versemblantment a l'art del poeta i al deute envers la tradició. Convé, doncs, no parlar d'innovació, molt menys de creativitat, sinó, en tot cas, d'una certa aspiració a divergir dels camins de la tradició èpica i a assolir un nou estatut com a poeta, distint del mer Μουσάων θεράπων.⁵⁸² A diferència de l'alt arcaisme, però, en què la distància s'efectuava per mitjà de la variació lingüística i temàtica, el poeta tardoarcaic és, en bona mesura, responsable de la fixació canònica de la figura d'Homer, respecte del qual pot prendre posició a voluntat.⁵⁸³

---

⁵⁷⁹ Sobre l'heroització dels σοφοί a propòsit de Píndar, vegeu Currie 2005: 129-130.

⁵⁸⁰ Gentili 1971: 65. "Alla poesia che è frutto del solo apprendimento (μαθόντες) Pindaro (*OI.* 2, 86) oppone la originalità del poeta 'che molto sa per natura' (σοφός ὁ πολλὰ εἰδὼς φυᾶ), Bacchilide al contrario pone nella *mathesis* il fondamento del sapere poetico (fr. 5 Snell-Maehler): «il poeta deve al poeta, come nel passato, così ora; non è molto facile trovare le porte di canti non mai detti (ἀρχήτων ἐπέων πύλας ἐξευρεῖν)»". En cap cas, però, la invocació de la Musa no s'adiu al model clètic homèric ni a les seves derivacions, com ara Alc. fr. 14 P, on l'única novetat (μέλος νεοχμὸν ἄρχε) consisteix en el metre i en el destinatari primer (παρσένοις).

⁵⁸¹ Bacch. fr. 5 SM.

⁵⁸² Cf. Choeril. fr. 2, 2 Kinkel.

⁵⁸³ Així, per exemple, a Pind. *Pae.* 7b = fr. 52h, 10-17, on no hi manca una preguera a Mnemòsine i a les seves filles. Cf. Pind. fr. 150 M. El canvi és evident ja en època clàssica i la seva manifestació, més contundent. Vegeu Timoth. fr. 796 PMG [ΦΙΝΕΪΔΑΙ] (= Athen. 3, 122cd - i 279 Kaibel), tot un testimoni a manera de protesta i reivindicació del nou art de poesia, de la

El poeta tardoarcaic, d'altra banda, elabora un pensament entorn del poema i de l'art compositiu, indestruable i inseparable del propi poema, el qual, sense preterir l'imaginari i les formes de l'èpica,⁵⁸⁴ comprèn *in nuce* les principals línies de reflexió literària i estètica que, de manera imparabile, seran desenvolupades durant l'època hel·lenística fins a l'assoliment d'una vertadera entitat teòrica i acadèmica.

La poètica de Simònides n'és un bon exemple. El motiu de *l'ἄρτια βάζειν* del poeta èpic, que focalitzant el poema es formula també com a *συνάρηρεν ἀοιδή*,⁵⁸⁵ és reprès per Simònides amb la idea que la veu poètica, dolça com la mel, és vessada per adaptar-se a les oïdes dels homes.⁵⁸⁶ El poema, a més, constitueix un marc ordenat i melós (*μελ[ί]φρονα κ[ό]σμον ἀοιδῆς*), tant èpic com elegíac, on un *κλέος ἀθάνατον* és vessat (*κέχεται*) sobre els *laudandi*, ja siguin els herois d'antany o els guerrers-ciutadans contemporanis.⁵⁸⁷ La idea del poema com a *κόσμος* pot vincular-se a la noció estètica del *λόγος* i a la mestria compositiva, en especial a l'hora d'assolir el patetisme, que tradicionalment han estat atribuïdes a Simònides.⁵⁸⁸

---

nova música, també de la seva superioritat: οὐκ αἰδῶ τὰ παλαιά, / καινὰ γὰρ ἀμὰ κρείσσω / νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει, / τὸ πάλαι δ' ἦν Κρόνος ἄρχων / ἀπίτω Μοῦσα παλαιά. No manquen, tanmateix, exemples tardans que són clarament deutors de les formes i dels continguts èpics, plenament estereotipats i subjectes a imitació i a variació. Vegeu, e.g. "Pigres", fr. unicum (*Sud.* 4, 127, 24 Adler).

⁵⁸⁴ Gentili 1971: 67. "Al generico ἄρτια βάζειν dell'uso epico, del dire o parlare come articolazione o connessione di parole e del bel parlatore com un' ἄρτιεπής, subentra, già nel VII sec., la nozione più elaborata e circoscritta del discorso poetico come disposizione o composizione di parole ordinate secondo precise norme metriche e ritmiche."

⁵⁸⁵ *Il.* 14, 92; *Od.* 8, 240; *Hymn. Hom.* 3, 164, on les Delíades entonen un càntic que captiva l'auditori per les seves virtuts imitatives (161: ὕμνον αἰδούσιν, θέλγουσι δὲ φῦλ' ἀνθρώπων ...). Cf. *Alcm.* fr. 39 P.

⁵⁸⁶ *Sim.* fr. 595 P: οὐδὲ γὰρ ἐννοσίφυλλος ἀήτα / τότ' ὦρτ' ἀνέμων, ἄτις κ' ἀπεκώλυε / κιδναμένα μελιαδέα γᾶρυν / ἀραρεῖν ἀκοαῖσι βροτῶν.

⁵⁸⁷ *Sim.* fr. 11, 15.23.28 W².

⁵⁸⁸ *Sim.* fr. 190b Bergk = Mich. Psell. *Peri Energ. Daim.* p. 5: Κατὰ Σιμωνίδην ὁ λόγος τῶν πραγμάτων εἰκῶν ἐστίν. Sobre l'art compositiu de Simònides, vegeu Dion. Hal. *Imit.* 2, 420; *Quint. Inst.* 10, 1, 64. Cf. *A.P.* 9, 571, 1-2 (ἔπνεε τερπνὰ / ἠδυμελεῖ φθόγγῳ [vel ἠδυμελιφθόγγου] Μοῦσα Σιμωνίδεω).

Els testimonis de l'art evocatiu simonidi susciten en ocasions una problemàtica d'identificació. En efecte, els mots que el Pseudo-Longí dedica a la mestria de Simònides aboquen un interrogant insalvable a propòsit de la composició al·ludida.⁵⁸⁹ Per bé que els crítics i comentaristes sovint pretereixen aquest judici i passen en silenci per damunt de la dificultosa qüestió en lloc d'avançar una proposta identificativa, la similitud temàtica amb el proemi de l'anomenada elegia de Platees ens obliga a reflexionar sobre la unitat reconstruïda d'aquesta darrera composició.⁵⁹⁰ Malgrat que l'afirmació del Longí pugui adir-se al contingut d'algun epinici o d'un *threnos* o de qualsevol altra composició lírica, les noves troballes han revelat que aquesta mena de temàtica no és aliena a l'elegia. Hom hauria de continuar preguntant-se si la reconstrucció d'aquesta elegia ha estat realitzada amb encert o ha estat condicionada per la necessitat de trobar una unitat de contingut en el marc de cadascun dels episodis de les Guerres Mèdiques, d'acord amb la tradició testimonial. Si més no, caldria no assumir com a necessàriament vàlida una reconstrucció que ha estat objecte d'una certa arbitrarietat i de propostes molt dispars, atesa la precarietat dels fragments preservats, en què no es conserva íntegre pràcticament cap sintagma i encara és discutible la continuïtat de sentit entre els fragments papiracis.

Malgrat les novetats aportades pels fragments elegíacs simonidis, no ha estat possible de salvar una dificultat fonamental de la poètica d'encomi. Es tracta de la dificultat de parlar amb propietat d'heroïtzació a propòsit dels contemporanis del poeta, si és que efectivament aquest va pretendre, tàcitament, conferir-los la condició d'herois. La idea explícita no és anterior a

---

⁵⁸⁹ [Long.] *De Sublim.* 15, 7: ἄκρως δὲ καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐπὶ τοῦ θνήσκοντος Οἰδίπου καὶ ἑαυτὸν μετὰ διοσημίας τινὸς θάπτοντος πεφάντασται, καὶ κατὰ τὸν ἀπόπλουν τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τὰχιλλέως προφαινομένου τοῖς ἀναγομένοις ὑπὲρ τοῦ τάφου, ἦν οὐκ οἶδ' εἶ τις ὄψιν ἐναργέστερον εἰδωλοποίησε Σιμωνίδου· πάντα δ' ἀμήχανον παρατίθεσθαι ...

⁵⁹⁰ Vegeu Rutherford 2001a: 43-44.

l'època hel·lenística: ni a l'elegia narrativa, ni a l'escolí d'Aristòtil, ni probablement tampoc als rètors hom no troba cap esment indubtable d'un estatut heroic assolit pels *laudati* contemporanis, estrictament coetanis o recentment traspassats. En un moment en què la proclamació d'un contemporani com a heroi hauria estat impia, impertinent o improcedent, el poeta i el rètor recorren sistemàticament a un element comú, decisiu i suggeridor, que és el parangó heroic, el símil i l'exemple mític, l'emulació dels paradigmes de l'èpica, la insinuació per mitjà del *ὡς ἥρωϊ* i de recursos similars. La suma dels fragments i passatges laudatoris conservats d'abans de l'hel·lenisme fa pensar en un desenvolupament de l'expressió i de la implicació, cada cop més deseixides i proclius, sense arribar-hi, a l'assertió.

Atesa, doncs, la falta de legitimitat en la proclamació de l'estatut heroic dels contemporanis –més encara dels vivents– a l'època arcaica i clàssica, el poeta se serveix de la implicació i del símil relatiu al passat mític a fi de contrarestar la inadequació de les formulacions explícites. Aquil·les és proposat sovint (ho hem vist a propòsit de Píndar, de Simònides i, fins i tot, d'Aristòtil) com a model heroic per antonomàsia, no únicament perquè sigui el millor dels aqueus, sinó també pel fet que n'és el més efímer (*ὠκυμορώτατος ἄλλων*) i la seva mort és contemplada com a paradigmàtica pel sacrifici coratjós que comporta. Aquil·les és, doncs, un model tant per al ciutadà finat, per enaltir-lo, com per al que roman en vida, a fi de conhortar-lo, un doble vessant de les virtualitats de l'*ἀνὴρ ἀγαθός* que és explorat per la poètica laudatòria i per l'oratòria atenesa, que adopta i perfecciona els pressupòsits de la primera.⁵⁹¹

Paral·lelament a la constitució del paradigma heroic d'Aquil·les, hom ha volgut cridar l'atenció sobre el procés de canonització de la figura d'Homer com a poeta per antonomàsia, un procés acomplert a partir de l'època dels

---

⁵⁹¹ Vegeu Vernant 1979; Vernant 1982: spec. 50-56; Loraux 1982.

Conclusions

Pisistràtides i en el qual varen tenir-hi un rol fonamental Simònides i Píndar.⁵⁹² En el cas de Simònides, però, no s'ha fet prou èmfasi en la importància de la seva contribució a l'establiment d'Homer com a aede i primer responsable i fautor de l'heroisme de l'èpica.⁵⁹³ Amb la descoberta dels nous fragments simonidis, s'ha pogut constatar la notable presència de la figura d'Homer en les composicions elegíiques de Simònides, que pel cap baix l'esmenta en tres ocasions, una nominalment i dues perifràsticament, per al·lusió (l'home/l'home de Quios). L'Homer de les elegies simonídies confereix un κλέος immortal a la generació dels herois que combateren a Troia i en perpetua el record, gràcies al do de veritat que li han concedit les Muses (Sim. 11, 15-18 W²). És citat *ad litteram*, probablement per primera vegada, com a autor dels versos que li són atribuïts (Sim. 19, 1-5 W²). I encara, la seva memòria se sostreu als efectes deleteris del temps, cosa que implica la pervivència tant de la seva obra, per via aèdica, com del seu nom, en la qual participa Simònides fent-ne esment reiterat. Simònides contribueix activament a canonitzar la figura i la celebritat d'Homer, i, per implicació, espera de la posteritat una torna anàloga.

Es tracta, en realitat, del fonament de la poètica de l'ἀρετή i del κλέος, una immortalitat metafòrica que deixa un cert marge al poeta perquè proclami la vida d'ultratomba del *laudandus*. Tanmateix, aquesta prolongació de la vida, que no amaga cap element escatològic ni metafísic, s'entén només gràcies a l'himne en tant que vehicle de glòria, i al poeta com a fautor d'aquest honor en l'àmbit cívic corresponent. D'aquí ve la importància d'interpretar tota promesa d'immortalitat, tota referència al missatge "alat" en clau poètica, de fixar l'atenció en la pervivència de la veu del poeta com a condició per a la

---

⁵⁹² Vegeu Ritoók 1993. Sobre canonització, vegeu Nagy 1990a: 60. "... a canonization ... brings to a final state of crystalization what had been becoming an ever-less fluid state of variation in performance". Aquesta definició de tipus poètic pot aplicar-se igualment al procés de fixació de la figura d'Homer, que, cal recordar-ho, és efectuada majoritàriament per vies poètiques.

⁵⁹³ Vegeu *supra*, c. 3, l'epígraf *Homer i Simònides* (p. 172 sqq.). Vegeu encara els testimonis *Gnom. Vat. Gr.* 1144; [Plut.] *Vit. Hom.* 2, 7-8.

continuitat del record en l'imaginari col·lectiu. Aquest principi sembla vàlid tant en l'estret cercle del simposi com en les grans execucions públiques commemoratives, i en ambdós casos l'elegia resulta un mitjà prou escaient per a un missatge basat en el κλέος heroic.

De fet, les nocions de κλέος i ἀθανασία semblen complementar-se des d'antuvi, de manera que és factible de resseguir la conjunció d'ambdós conceptes des del moment en què, procedent de l'èpica, entra amb peu ferm en la fraseologia i l'imaginari de l'elegia, tot revestint-se d'un component marcadament cívic. Així s'esdevé, per exemple, a les ocurrencies del κλέος en els fragments de Tirteu, Xenòfanes, Soló i Teognis.⁵⁹⁴ A Simònides, però, el vessant comunitari sembla reduït a una mínima expressió, a la necessitat de l'antuència col·lectiva davant l'esplendent glòria dels cantats, ja siguin els caiguts a les Termòpiles i llur cabdill Leònidas,

Σπάρτας βασιλεύς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπῶς
κόσμον ἀέναόν τε κλέος, (fr. 531, 8-9 PMG)

ja els combatents de Platees i l'insigne Pausànias,

καὶ κλέος ἀνθρώπων [ἔσσετ]αι ἀθάνατο<ν>.

Els paràmetres de la poesia de comissió irrompen igualment a l'elegia de la mà de Simònides, el qual fa de l'elogi individual ja no un cas d'interès cívic, sinó un objecte tradicionalment considerat venal, i principi d'avantatge i d'asserció personal. El patronatge que rebé Simònides, especialment important per primera vegada en la biografia d'un poeta, influí de manera determinant els

---

⁵⁹⁴ Tyr. 12, 31 W²; Xen. 6, 3 W²; Sol. 19, 5 W²; Theogn. 245, 464, 867. Al marge resten bons exemples no elegíacs, com Ar. 23, 19 W²; Sol. 31, 2; 32, 3.

Conclusions

pressupòsits de l'epinici i, en general, de tota composició que fos fruit d'una comesa privada, sovint nobiliària, amb independència del tipus o del metre de poesia en qüestió.⁵⁹⁵ D'aquí ve que l'elegia i, fins i tot, l'epigrama, baldament espuri, permetin copsar aquesta nova manera esplendent i agosarada d'enaltir el destinatari de la composició.

D'aquesta lloança, en són objecte tant els difunts com els vivents, per tal com la seva participació en un fet de remarcable vàlua cívica els fa meritoris d'un record perdurable. Els diversos episodis de les Guerres Mèdiques, per exemple, resulten un esdeveniment crucial que pràcticament cap de les formes poètiques i prosístiques que es produeixen simultàniament i successiva no pretereix. En l'àmbit de l'eulogia, el gènere elegíac és emprat en la commemoració de tota mena de fets insignes, especialment quan l'epigrama esdevé un exercici poètic convencional i imitatiu. La dificultat principal, mai no salvada prou satisfactòriament, dins del dispar corpus anomenat *Simonidea* rau en l'establiment d'un criteri segur que permeti discernir entre elegies amputades i epigrames, entre poemes pensats per a la inscripció i els que foren concebuts per a la recitació o la mera lectura, entre composicions antigues i assajos hel·lenístics, entre epigrames simonidis i espuris, i atribuir correctament a Simònides mantes composicions que resten anònimes.

Darrerament s'han fet diverses temptatives de definir la terminologia, la forma i els continguts de l'elegia i de l'epigrama, tot tractant de revisar i d'actualitzar la qüestió.⁵⁹⁶ Hom tendeix, però, a examinar els vells conceptes llegats per la tradició, com ara l'origen i el significat del terme *ἔλεγχος* i els seus

---

⁵⁹⁵ Vegeu Gerber 1997: 245-246. "With Simonides we see clearly that the poet is, to a much greater degree than before, outside the social group for which he composes. Several sources say that Simonides was the first to work for pay. [...] In being the first to compose *epinikia* and to praise the ἀρετή of the living, Simonides may have been the first to promote the link between possession of money and the celebration of success in poetry. This seems to have led to a rich anecdotal tradition about his venality and miserliness."

⁵⁹⁶ Vegeu, per exemple, Nagy 2010a: 13-42; Aloni 2009: 161-188; Aloni & Iannucci, A. 2007: 13-66.

vincles amb *ἐλεγεία* i *ἐλεγείων*. La revisió s'estén als modes de comunicació i als contextos de les diverses formes poètiques, amb un especial èmfasi en la comissió i el destinatari de la composició. Amb tot, l'edició de les troballes papiràcies del Simònides elegíac ha posat de manifest la necessitat d'estar sempre alerta a propòsit de l'extensió de les citacions transmises per tradició indirecta.⁵⁹⁷ Sovint es tracta d'*excerpta* seccionats a gust i interès de l'antòleg i, en no poques ocasions, en la forma i la dimensió pròpies d'un epigrama. En la definició de l'epigrama hi concorren diversos factors, com ara extensió, suport, metre (inicialment no elegíac), mentre que en la definició de l'elegia hi entren també en joc elements com el to i el contingut, la derivació narrativa i l'execució aulòdica, etc.⁵⁹⁸ Tanmateix, el corpus elegíac simonidi, tal com roman actualment fixat, planteja un horitzó conceptual en què el destinatari i, especialment, el context d'execució primigeni han tingut un pes de consideració a l'hora de restituir i d'interpretar el text fragmentari.

En haver estat quasi unànimement acceptat un context d'execució públic, en ocasió d'una festivitat, preferiblement panhel·lènica, s'ha cercat de descriure el poema com una elegia de tipus narratiu o històric en què l'ascendent èpic i el model homèric semblen els elements cabdals i més destacables.⁵⁹⁹ El consens gairebé unànim sobre el caràcter públic i commemoratiu de les elegies militars de Simònides no fa més que posar en relleu la sorprenent amplitud dels continguts, dels contextos i de les formes d'execució de la poesia elegíaca. El component públic de l'elegia, d'altra banda, no exclou en absolut la represa

---

⁵⁹⁷ Així s'esdevé, e.g., en el cas dels fragments elegíacs 15-16 W²; 20 W².

⁵⁹⁸ Sobre la importància d'aquests i altres elements en la definició de l'epigrama i, de retruc, de l'elegia, vegeu Bowie 2010b: 317 sqq.; quant a l'extensió epigramàtica, vegeu especialment l'apèndix que Bowie dedica a aquesta qüestió (378-384).

⁵⁹⁹ Nagy 2010a: 38; Bowie 2010a: 155. "[...] the opening "hymn" to Achilles and proclamation of Homer's immortalizing of the Trojan War show that Simonides presented his poem as a successor of two species of hexameter poetry, the heroic narrative and the hymnic." Contràriament, Kowerski 2005: 74.

Conclusions

simposíaca, fins al punt que és perfectament lícit de preguntar-se si els fragments elegíacs de temàtica militar que han estat publicats darrerament corresponen a una versió o reelaboració simposíaca que s'adiria als *fragmenta convivalia* que venien igualment recollits en els mateixos papirs.⁶⁰⁰

D'altra banda, l'elegia es revela com un marc idoni per a l'expressió de l'autoria i l'afirmació del jo poètic davant de l'auditori del simposi, com ho demostren la importància de la primera *persona loquens* per mitjà d'una *sphragis* o de la mera reivindicació del mèrit poètic. La forma elegíaca, des d'Arquíloc fins a l'epigrama hel·lenístic, no s'articula com un gènere, sinó més aviat com una forma de dicció paral·lela a la poètica hexamètrica, tal volta més flexible que aquesta, atesa l'àmplia gamma d'ocasions i contextos on l'ascendent de la tradició no exclou la innovació en el missatge.⁶⁰¹ La conjunció de components hímnics i narratius porta a considerar l'elegia pública com una combinació de relació històrica i commemoració mítica i ritual en l'àmbit d'una celebració cívica d'una certa formalitat, on predomina el panhel·lenisme per acumulació d'elements formals i temàtics.⁶⁰²

No menys destacable és el caràcter fúnebre de la composició, si més no del proemi, que funciona a manera de *threnos* de tema mític, però igualment aplicable als guerrers que caigueren a Platees. El component trenòdic de l'elegia de Platees pot deure's a la singular integració d'una part netament hímnica al desenvolupament o cos narratiu del poema. Ambdues seccions estan perfectament delimitades per mitjà dels recursos poemàtics i retòrics pertinents, segons les normes de la cloenda hímnica i de l'introit narratiu i catalogal. La

---

⁶⁰⁰ Sobre aquesta qüestió, vegeu, per exemple, Vetta 1992: 191-192.

⁶⁰¹ Cal recordar tan sols els vuit contextos que formulà per a l'elegia M. West (1974: 10-13), revisats per E. Bowie (1986).

⁶⁰² Aloni & Iannucci 2007: 78. "La prossimità stilistica e strutturale del proemio dell'elegia con il proemio epico è indizio di pubblicità della performance e di una qualche solennità; con questa bene si accordano sia l'ampiezza del poema, sia i tratti panellenici –riassunti nella memoria della figura esemplare di Omero– che caratterizzano il compito che il poeta si propone."

singularitat del cas no consisteix que l'elegia adopti un to trenòdic, ans que aquest to aparegui en el si d'una elegia de tipus historiconarratiu que, endemés, es caracteritza pel fet que, per oposició a un passat mític exemplar, es fa relació d'uns esdeveniments estrictament contemporanis al poeta que resten ben vius en la memòria comunitària.⁶⁰³

Citar exemples d'elegia trenòdica, deixant de banda les mostres d'epigramàtica fúnebre i la mera hipòtesi d'un sentit luctuós del terme *ἔλεγος*, no sembla pas possible en vista de les restes preservades i, de fet, recurrentment es dóna com a paradigma d'aquest suposat tipus d'elegia el conegut passatge de l'*Andròmaca* d'Eurípides (vv. 103-116), on fins i tot apareix el sentit del plany formulat anticipadament i explícita:

... ἡμεῖς δ' οἷσπερ ἐγκείμεσθ' ἀεὶ
 θρήνοισι καὶ γόοισι καὶ δακρύμασιν
 πρὸς αἰθέρ' ἐκτενοῦμεν.⁶⁰⁴

A l'elegia de Platees, d'altra banda, no resulta fàcil de concretar el caràcter trenòdic més enllà del proemi dedicat a Aquil·les, on certament concorren imatges i nocions fúnebres, per bé que cal recordar que la idea conclusiva ens mena a pensar en el record perdurable. No hi ha una vida *a posteriori*, basada en el *κλέος* que atorga la poesia, sense una mort ennoblidora, sembla transmetre el poeta en el proemi.

A la secció narrativa, però, l'afirmació del *κλέος* sembla encara més important, fins al punt que, pel que podem llegir, la glòria dels combatents és i serà ([ἔσσετ]αι / [μνή]σεται), gràcies, en part, al propi poema. Ara bé, si cal remuntar la data de la primera execució de l'elegia a un moment proper als fets

⁶⁰³ Vegeu Bowie 2001b: 55-56.

⁶⁰⁴ Eur. *Andr.* 91-93.

Conclusions

que descriu, molts d'aquests ἄνδρες i, entre ells, l'il·lustre Pausàniàs, havien de restar necessàriament en vida. Se'n segueix probablement una conclusió totalment atencible: el contingut de la part narrativa de l'elegia, que és al capdavant l'essencial, es revela eminentment assertiva d'un κλέος, per a la consecució del qual no és ja tan important haver finat en sacrifici heroic, com haver estat celebrat tal com ho foren els herois mítics a l'èpica. La commemoració dels coetanis exigeix un canvi de perspectiva que, en aquest estadi, es formula per mitjà d'un hàbil joc amb la tradició.

D'altra banda, s'ha volgut descriure l'elegia de Platees com una baula cabdal per entendre el procés que marca el pas de la poesia epicòrica, fundacional i narrativa, a l'emergència de la prosa històrica. Per la coincidència temàtica en matèria bèl·lica, s'ha temptat de trobar connexions entre la narració simonídia i el relat herodoteu entorn dels fets de Platees, intent que, a la pràctica, ha resultat ben infructuós i inconclusiu.⁶⁰⁵ L'elegia que transmet per via poètica fets històrics comparteix amb la prosa historiogràfica el tractament narratiu i ordenat dels esdeveniments, i possiblement també la inclusió de discursos pronunciats per una *persona loquens* distinta del narrador, en estil directe. En el cas que ens ocupa, hom sol adduir l'exemple dubtós del fragment Sim. fr. 14 W² en correspondència amb la relació d'Heròdot (9, 33-36).⁶⁰⁶

Hom podria pensar que l'elegia de Platees s'articula en una part himnica inicial que remet a la tradició èpica, i en una secció narrativa, les formulacions de la qual anticipen i anuncien els procediments de la prosa històrica. Ara bé, la presència de la narració en l'àmbit de l'elegia es pot remuntar a l'èpica d'Arquíloc, si hom accepta l'autoria arquiloquea del paper POxy. 4708, que comprèn els fragments d'un passatge narratiu referent al mite de Tèlef. Les

---

⁶⁰⁵ Aloni 2001: 101; Hornblower 2001; Boedeker 1996. Sobre la importància de les restes elegíques de Simònides i, en general, de l'elegia en l'evolució del gènere històric, vegeu Bowie 2001b.

⁶⁰⁶ Bowie 2010a: 155; Rutherford 2001a: 48; Aloni 2001: 88; West 1993a: 7-8.

importants diferències d'estil, el caràcter versemblantment simposíac i l'exposició de fets mítics allunyats (en l'imaginari temporal) de la conjuntura històrica d'Arquíloc i del seu cercle de *ἐταῖροι* no ens han de fer oblidar la significativa presència d'un component narratiu.⁶⁰⁷ Lluny de tractar-se d'una incorporació tardoarcaica, el vessant narratiu de l'elegia tant simposíaca com pública sembla escaure a la naturalesa flexible de l'elegia, que, més que un gènere, es revela com un continent mètric de múltiples virtualitats, ocasions i contextos.

La narració, d'altra banda, aconsegueix les funcions d'*exemplum* que descabdella un model digne d'atenció, subjecte a la reflexió o a la imitació per part de l'auditori. De la mateixa manera que a l'elegia de Tèlef els herois actuen com a "models absoluts de κλέος",⁶⁰⁸ al poema de Platees Simònides construeix un marc narratiu on projecta el model heroic, actualitzat, en els seus propis contemporanis, mereixedors de recordança. La finalitat de la narració, com de tot relat històric, cal no oblidar-ho, consisteix en la provisió d'un κλέος que garanteixi la perpetuació del record,

ἵνα τις μνήσεται (e.g. ὕστερον vel ἐν ὀψιγόνοις vel ἐσσομένοις, Sim. fr. 11, 24 W² = 3b, 20 GP),⁶⁰⁹

---

⁶⁰⁷ Sobre la narració a l'elegia, vegeu Grethlein 2010: 59-63; West 2006: 15-16; Bowie 2001: 51-53. En el cas de la narració a l'epigrama, vegeu Bowie 2010b: 318 sqq. Per a una visió de conjunt a propòsit de Simònides, vegeu Sider 2006.

⁶⁰⁸ D'acord amb la definició que en fan Aloni i Ianucci (2007: 235).

⁶⁰⁹ De manera anàloga, trobem expressada una idea similar al conegut exordi de la història d'Heròdot (*...ὥς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλέα γένηται ...*), on el κλέος ha estat desposseït de tota al·lusió heroica i reduït al seu vessant merament eulogístic.

Conclusions

o, el que és el mateix, eviti que caigui en l'oblit la virtut dels combatents (v. 27, οὐδ' ἄρε]τῆς ἐλάθ[οντο). Aquest fi doble i alhora unívoc es resumeix, de fet, en la conclusió pentamètrica que tanca la secció clètica i dona pas a la narració,

καὶ κλέος ἀ]νθρώπων [ἔσσει]ται ἀθάνατο<ν> (v. 28),

que, a banda de ser redundant per l'ornament de l'epítet, és aquí reiterada (cf. v. 15) amb un èmfasi que fa pensar que el poeta es complau particularment en l'ús d'una fórmula feliçment trobada (encunyada o manllevada?).

A l'elegia de Platees hi ha mostres suficients per convèncer-se de la contínua presència de l'element commemoratiu i de la referència al record perdurador. És ἀοίδιμος la ciutat de Troia i ἐπώνυμος la generació dels semidéus, ambdues celebrades per l'ἀνήρ que les Muses agraciën. Sobre aquests objectes de càntic recau (és vessat) un ἀθάνατον κλέος. El poeta pretén fer cèlebre la generació dels seus coetanis que esdevingueren insignes per les gestes acomplertes a Platees, a fi que el seu record es tradueixi en un κλέος ἀθάνατον. D'altra banda, les gestes de Corint són descrites com a ἐπικλέα (v. 35) i més endavant se'ns dirà que els corintis disposen d'un testimoni excepcional de les seves proeses bèl·liques (fr. 16, 1-2 W²). I encara, en l'hipotètic parlament de Tisàmenos, es pronostica una recordança perpètua per a una feta remarcable, probablement la victòria que és a punt de ser assolida (fr. 14, 6 W²: νίκην, ἧς μνή]μην ἤματα πάντ[α μενεῖν). La suma dels components commemoratius fa del poema un monument, un σῆμα que, per mitjà de la seva execució, verifica *in actu* el missatge de perdurabilitat que conté i evita els efectes deleteris del temps.⁶¹⁰

De fet, la poètica simonídia s'articula majoritàriament en un missatge laudatori, encomiàstic i celebratiu, en honor de nobles victoriosos o traspassats,

---

⁶¹⁰ Així, per exemple, ho suggereix un dels fragments *incerti loci* atribuïts a Simònides: ὁ τοι χρόνος ὀξύς ὀδόντας, / καὶ πάντα ψήχει καὶ τὰ βιαιότατα (Sim. fr. 88 W²). Cf. fr. 531, 4-5 PMG: ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὐτ' εὐρώς / οὐθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος.

i dels grans exemples d'heroisme bèl·lic del seu temps. Epinícis, ditirambes, encomis, *threnoi*, elegies, epigrames, i probablement també més d'un cas de la col·lecció anomenada *σύμμικτα*, resulten continents adients per a la transmissió d'aquest missatge eulogístic. D'altra banda, és en l'expressió d'aquest missatge on guanya una importància fonamental la celebració de l'èxit, un èxit que es demostra bifocal. Un dels focus d'aquesta poètica, en efecte, es basa en l'*ἀρετή* del *laudandus* i en la glorificació dels diversos tipus de mèrit personal o col·lectiu.

El segon focus, contrapartida del primer, posa l'atenció en la figura del poeta, que reivindica la manifestació d'un mèrit igualment personal i digne de *κλέος*, fins al punt que es fa difícil de dir que el mèrit del celebrat antecedeixi i afavoreixi l'expressió del mèrit poètic. En aquest procés assertiu, hi juga un paper cabdal la fixació canònica del poeta com a fautor del *κλέος* del *laudandus* i s'arboria com a paradigma primordial la figura d'Homer, valedor de l'heroisme de l'èpica.

L'emergència del poeta pren un caire assertori i reivindicatiu del mèrit personal que resulta difícil de descriure com una mera *sphragís*.⁶¹¹ Es tracta, més aviat, d'una vertadera marca de l'autor que és conscient, a còpia d'una llarga experiència, del seu do excepcional i de la seva vàlua com a propalador de la glòria d'altri. *No hi ha ningú que, en do de memòria, ho asseguro, pugui comparar-se a*

---

⁶¹¹ Cf. Ael. Aristid. *Or.* 28, 59 sqq. = Sim. fr. 89 W²: ἀλλὰ τὴν γε τοῦ Σιμωνίδου σωφροσύνην οἶσθα, εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἕτεροι ἴσασιν, ὡς ἔν τι τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ τῶν ἐκείνου τὸ γνωριμώτατον σχεδὸν καὶ περὶ τὴν ποίησιν καὶ περὶ αὐτὸν τὸν βίον. οὗτος τοίνυν ἀνὴρ φανεῖται σοὶ καὶ αὐτὸς μειρακιεύμενος καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο ἐπὶ γήραος οὐδῶ γενόμενος τῆς ἀλαζονείας. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν

μνήμην (cod. Q : μνήμη cett.) δ' οὔτινα φημί Σιμωνίδη ἰσοφαρίζειν.

ταυτὶ γὰρ οὐχ ἕτερος δὴ που περὶ τοῦ Σιμωνίδου λέγει, ἀλλ' αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν πεποίηκεν. ἵνα δὲ μὴ δόξη νέος ὢν ἔτι καὶ ὠραιζόμενος λέγειν ταῦτα, προστίθεισιν·

ὀγδῶκοντάετι παιδί Λεωπρεπέος,

ὥσπερ ἐνδεικνύμενος καὶ λέγων ὅτι ταῦτα ἐγὼ περὶ ἑμαυτοῦ φρονῶ καὶ λέγω κἀνακηρύττω, ὀγδοηκοντούτης ὢν ὥστε οὐ μειρακιεύομαι, ἀλλὰ τάληθές εἶρηκα.

Conclusions

Simònides, el fill octogenari de Leoprepes. Com bé assenyala el comentarista, no és vana la menció de la condició d'*ὄγδωκονταέτης*, que revesteix el personatge d'una provecta *σοφία* i confereix autoritat a la seva paraula poètica.⁶¹² Al capdavall, és aquesta autoritat de la paraula poètica la que dóna a l'himne la potència evocadora i en fa un perfecte vehicle de *κλέος*.

Els camins de l'himne, com hem tingut ocasió de comprovar, són múltiples, ara solitaris, ara fressats, i la virtut de l'estudiós es basa en descobrir-ne la concurrència. Ben bé fins l'època tardoarcaica l'himne que entona la *persona loquens* (ἀείδω, ὕμνήσω, αὐτὰρ ἐγὼ ... κικλήσκω...) es debat entre el deute amb la tradició èpica i la innovació *ex consentaneis*. El poeta transmissor de *κλέος*, tanmateix, baldament afirmi la seva autoria i el seu mèrit poètic, es mostra recurrentment deutor del do de les Muses, fins i tot quan es desvincula del llegat èpic, tal com diu un altre poeta tardoarcaic, Píndar, en el passatge:

κελαδήσαθ' ὕμνους,
Ὀμήρου [δὲ μὴ τρι]πτὸν κατ' ἀμαξιτόν
ιόντες, ἀ[λλ' ἀλ]λοτριῖαις ἀν' ἵπποις,⁶¹³

Entoneu himnes, però sense recórrer el fressat camí d'Homer, ans dalt d'altres eugues... una noció que concorda amb els pressupòsits del poeta d'encomi tardoarcaic que, responsable com és de la canonització d'Homer, no trenca els lligams amb la saviesa poètica del *σοφός* arcaic i reconeix la musa com a valedora, aliada, mercenària, o còmplice de la poesia pròpia:⁶¹⁴

ἐ]πεύχο[μαι] δ' Οὐρανοῦ τ' εὐπέπλω θυγατρὶ

⁶¹² Cf. Sol. fr. 33 W², un testimoni d'apologia. Una afirmació similar, relativa a l'edat avançada del poeta, la trobem al fr. 20 W² de Soló, en resposta al fr. 6 W² de Mimnerm. Sobre la presència del poeta en la pròpia poesia i la relació entre autor i obra, vegeu Nagy 1990c: 373-381; per a una visió de conjunt, Stein 1990.

⁶¹³ Pind. *Pae.* 7b = 52h, 10-12 M.

⁶¹⁴ Vegeu Woodbury 1968; Nagy 1989b; Stehle 1996; O'Hara 1998; Stehle 2001; Wheeler 2002.

Μναμ[ο]σύ[ν]α κόρραισί τ' εὐ-
μαχανίαν διδόμεν.
τ]υφλα[ἰ γὰρ] φρένες,
ὅ]στις ἄνευθ' Ἑλικωνιάδων
βαθεῖαν ε ..[.]. ων ἐρευνᾶ σοφίας ὁδόν.⁶¹⁵

Aquesta afirmació del rol del poeta anticipa la presència, cada cop més marcada, del jo poètic en la nova manera de fer poesia, una nova pràctica que no només té implicacions tècniques o estètiques, sinó també conceptuals, en la mesura que afecta les nocions de saviesa, de veritat i de glòria. Aquest canvi d'orientació, que s'inicia cap a mitjan s. V a.C. i no ha de culminar més que amb el floriment alexandrí, deixa obert el camí a una concepció cada volta més tècnica i convencional, merament formular i conscient de la novetat que imposa el voler del poeta, l'únic valedor i responsable de la glòria futura que el càntic conté i assegura.⁶¹⁶

---

⁶¹⁵ Pind. *Pae.* 7b = 52h, 15-20 M. Tal com ho formula Gerber (1997: 262), "On occasion he [Pindar] appears to be making up a new version in good faith as more in keeping with his canons of appropriate behaviour –the Muse who inspires him is in every case the guarantor of the truth of his account".

⁶¹⁶ Així, per exemple, a Timoth. fr. 791, 202-205 PMG: ἀλλ' ὦ χρυσεοκίθαριν ἀέ- / ξων μοῦσαν νεοτευχῆ, / ἐμοῖς ἔλθ' ἐπίκουρος ὕμ- / νοις ἠΐε Παιάν; la idea innovadora d'aquest passatge es pot posar clarament en relació amb un fragment ja esmentat (Timoth. fr. 796 PMG), on el poeta trenca decididament amb la música-poesia precedent i on la Musa esdevé una mera personificació:

οὐκ ἀεῖδω τὰ παλαιά,
καινὰ γὰρ ἀμὰ κρείσσω·
νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει,
τὸ πάλαι δ' ἦν Κρόνος ἄρχων·
ἀπίτω Μοῦσα παλαιά.